

AIDAI

„Aidai“ yra dviejų laidų lietuvių kultūrinis ir informacinis leidinys. „Aidų“ žurnalas išeina kas dvi savaitės; „Aidų Dienos Informacija“ — kiekviena diena, išskyrus šventadienius, prieš piet.
„Aidus“ leidžia — Spaudos Darbuotojų Kolektyvas. Vyr. Redaktorius — Dr. V. Bieliauskas. Dienos informacijos redaktoriai: Jonas Pauperas ir Balys Vyliūdas. Adresas: München 27, Lamontstr. 21.

Münchenas Šeštadienis, 1946 III 30 d. III metai Nr. 70/11A

SAUGUMO TARYBA POSĖDŽIAUJA TOLIAU

Ketvirtadienį visose sostinėse vyravo diskusijų tema, kokią poziciją užims Saugumo Taryba, rusų delegatui apleidus posėdžius. Ketvirtadienio vakarą Saugumo Taryba susirinko ne viešo posėdžio, kuriame nedalyvavo nei publika, nei žurnalistai. Neaišku, kas toliau atsitiks. Ar Saugumo Taryba bus kompetetinga, be vieno nuolatinio Tarybos nario, posėdžius tęst? Ketvirtadienį ši klausimą svarstė ir Britų Ministrų Taryba Londone. Klausima, kodėl nieko nepranašama, jeigu Rusijai yra pavykę su Iranu susitarti. JAV ir D. Britanijos jau prieš 4 savaites įteiktos notos dar tebėra neatsakytos.

„Star“ rašo: Rusija turėtų suprasti, kad jeigu mažosios valstybės susidarys išpūdį, jog jas didžiosios valstybės apleidžia, STO turės žlugti.

Ketvirtadienį Teherane naujasis Sovietų pasiuntinys Šachui įteikė skiriamuosius raštus ir pabrėžė Rusijos-Irano ūkinį santykių reikšmę. Šachas atsakė, kad jis tiki, jog ūkiniai santykiai galėtų pagerinti ir abiejų šalių tarpusavio politinius santykius.

Vašingtonas. Ketvirtadienio vakarą Saugumo Taryba buvo susirinkusi slapto posėdžio, kuriame sovietų delegatas nedalyvavo. Po pusianakčio paskelbtu komunikatu pranešama, kad, svarstant Irano klausimą, posėdis praėjus laisvo pasikalbėjimo forma ir pavykę rasti toli siekiantį sutarimą. Penktadienio vakarą, 21 val. mūsų laiku, Irano klausimas bus svarstomas viešame Saugumo Tarybos posėdyje. Čia, kaip jau vieningai susitarta, debatai tuo klausimu bus tęsiami.

Be to, pranešama, kad Sovietų delegacija jokių būdu nepasitraukianti iš Saugumo Tarybos. Ji nedalyvausianti tik tuose posėdžiuose, kuriuose bus svarstomas Irano klausimas.

Saugumo Tarybos sluogsniuose yra nuomonė, kad susidariusius nesklandumus būsią galima išlyginti betarpiškai tariantis su Staliniu.

LINDLEY FRASER KOMENTARAS

Dėl sovietų karinių dalinių pasilikimo Irane, kaip žinoma, Irano vyriausybė kreipėsi į Saugumo Tarybą. Prieš tai sovietų vyriausybė buvo pareiškusi, jog ji Irano žygius Saugumo Taryboje laikysianti nedraugišku veiksmu. Vis dėl to Irano vyriausybė pateikė skundą Saugumo Tarybai. Sovietai pareikalavo Irano įteiktą skundą atidėti iki balandžio 10 d. Taryba ryžosi Irano klausimą svarstyti. Kaip reaguoja į tai Anglija? Visi nori žinoti, kas bus toliau. Gromyko žygis nereiškias sovietų išstojimo iš Saugumo Tarybos. Tikimasi tolimesniu sovietų bendradarbiavimu. Juk Stalina neseniai pasisakęs už kolektyvinį saugumą taikai išlaikyti. Anglijoje vis dar esanti maža grupė, kuri tikinti, jog Rusija yra teisi. Dauguma tačiau galvoje kitaip.

Rusų delegato atsisakymas dalyvauti posėdžiuose, svarstant Irano klausimą, yra grasinimas pirmesti Tarybai savo nuomonę. Su tuo reikalavimu nebuvo galima sutikti. Taip galvoja visi vakarų demokratų. Sovietų užsispyrimo priežastis: sudaro jų noras gauti naftos koncesijas ir sustiprinti savo saugumą. Anglija tiki, kad bus surastas sprendimas, tačiau tai negali padaryti STO autoriteto sąskaita. Didžiosios ir mažosios valstybės turėtų būti lygiateisės.

GENEROLO CLAY PAREIŠKIMAS

Berlynas /NY Herald Tribune/. Jeigu amerikiečių zona iki naujo derliaus bus priversta išsiversiti tik iš vietinių maisto atsargų, tai dieninę maisto normą teks sumažinti iki 920 kol. Taip pareiškė karinės valdžios atstovas

gen. Clay spaudos atstovams, tačiau jis laukias pagelbos iš JAV, bet nežinas kokio masto ta pagelba būsianti suteikta. Be to, jis pareiškė, kad svetimsaliai, kurių Vokietijoje esą per 500.000, būsia iš stovyklų atleisti ir nuo rugpjūčio 1 d. gausią vietinę maisto normą. Tai nepaliesią tik politiškai persekietų asmenų, pav. žydų. Svetimsaliai beveik jau metus turėję laika grįžti namo, tačiau jie nuo to atsisakę.

Svetimsaliai maitinami Raudon. Kryžiaus paketais, armijos ištekliais ir papildymais iš vokiečių šaltinių.

Gen. Clay pareiškė, kad po šios vasaros armija nebegalėsianti padėti, tačiau svetimsalius pėmsianti UNRRA.

UNITŲ BAŽNYČIOS LIETIMAS

Praėjusį sekmadienį Maskvos radijas pranešė, kad Unitų Bažnyčia nutraukė santykius su popiežiumi ir prisijungė prie tikrosios Ukrainos tikinčiųjų organizacijos. Unitų Bažnyčia, kuri yra išplitusi vakarinės Ukrainos ir rytinės Lenkijos dalyse, jau nuo 1559 metų pripažino popiežių ir tuo būdu sudarė uniją su katalikais. Paskutiniai įvykiai atkreipė ir Britų spaudos dėmesį. Ji daug rašo apie Unitų Bažnyčios likimą. Esą nesuprantama, kodėl dvasininkų pasirašytas raštas santykių nutraukimo klausimu pasiųstas ne Maskvos Metropolitui, bet Juozapui Stalinui. Tame rašte sakoma: „Daugiau mūsų niekas nebeskiria nuo ukrainiečių tautos“. Iš kai kurių pranešimų matyti, kad daug vyskupų iš šios srities ištremta. 1945 m. gegužės mėn. buvo įsteigtas tam tikras komitetas, kuris turėjo įvykdyti Unitų Bažnyčios atskyrimą nuo popiežiaus. Iš 2700 dvasininkų tik 42 palaikė komiteto pastangas. Dar neseniai 8 dvasininkai 300.000 tikinčiųjų vardu protestavo prieš komiteto pastangas ir reikalavo sąžinės laisvės.

SOVIETŲ IR AMERIKIEČIŲ KARINIS GALVOJIMAS

/Welter Lippmann, „N. J. Herald Tr.“

Karui pasibaigus mes, amerikiečiai, netekome realios bendradarbiavimo su sovietais bazės, būtent,

objektyvios karo būtinybės.

Debar abiejų šalių, taip pat ir Britanijos, politiniai vadai davė ženklą pradėti ginklavimosi lenktynes, kurios, jeigu nebus ryžtingai sustabdytos, logiškai privės prie katastrofiškiausio konflikto žmonijos istorijoje. Šios lenktynės negali būti sustabdytos politiniais debatais ar teisiniais argumentais. Jos gali būti sustabdytos valdančių vyrų kariniu isisamoninimu, paremtu turimų ginklų realumu, taktika ir moderniojo karo strategija.

Tačiau vis labiau darosi aišku, kad karinis šių trijų valstybių galvojimas po karo pabaigos daugiau šlubuoja. Politiniai vadai vadovaujasi savo veikloje paviršutiniškomis, pasenusiomis, nepirmaeilės reikšmės karinėmis idėjomis. Mums, žinoma, lengviausia tai pastebėti pas rusus, kiek sunkiau pas britus, ir visų sunkiausia pas save.

Rusų satelitinų kaimynų sistoma gali būti gera apsigynimo priemonė prieš atsikūrusią Vokietijos kariuomenę, bet vis dėlto tai yra labai silpnas apsigynimas prieš tikrąjį pavojų, kurio rusai, kaip jie patys prisipažįsta, bijo. Būtent, jie bijo apsupimo, blokados ir vadinamų kapitalistinių valstybių užpuolimo. Mažosios valstybės nebėra jokia kliūtis prieš tokias toli siekiančias jūrų ir oro pajėgas, kurias mes turime. Mes galėtume tas valstybes pereiti kada tik norėtume, trumpiausiu laiku.

Prieš mūsų jūros ir oro pajėgas Rusija negali niekada gauti laisvo išėjimo į jūras. Tokį išėjimą ji galėtų gauti tik sutartimis. Tegu ji paimtų Dardanelus, Dodekaneso salas, Triestą, Persijos įlanką ir ten įsistiprintų, ir tada ji dar neturėtų laisvo išėjimo į jūras, jeigu jo negautų sutartimis su mumis, nes jūros ir oro pajėgos neleistų jų laivams išplaukti. Dėl to viena Rusija niekada negalės turėti atviro kelio Dardaneluose, taip pat Sueco kanale ir Gibraltare. Dardanelus praktiškai mes galėtume uždaryti net neturėdami jokios bazės ar laivo arčiau kaip per tūkstantį mylių. Taigi rusų laivai saugiai gali praplaukti pro sasiaurius tik karine sutartimi, sudaryta su mumis.

Matome, koks apgaulingas rusų karinis galvojimas, prileidžiant, jog Sovietų Sąjunga gali išeiti į jūras prieš mūsų porą ir be mūsų bendradarbiavimo. Tačiau ir mūsų panašus galvojimas nėra tikslus. Tai paaiškėja svarstant atominės bombos problemą. Mes, pavyzdžiui, esame labai sujaudinti Kanados vyriausybės pareiškimu, kad Sovietams buvo išduotos karinės paslaptys. Tai parodo, kad net karė metu, nežiūrint didžiausių gen. Groves ir Saugumo įstaigų pastangų, angliškai kalbančiose valstybėse nebuvo galima išlaikyti šios paslapties. Taigi kaip galima ją išlaikyti taikos metu, kada mokslininkų ir inžinierių kontrolė neišvengiamai turės būti sušvelninta.

Buvo tikima, kad Gen. Groves garantuotai saugo atominės bombos paslaptį, tačiau tai nepasitvirtino. Tai rodo Kanados afėra. Taigi nėra vilties, kad saugumas būtų užtikrintas stengiantis monopolizuoti atominę paslaptį. Tada lieka tik dvi realios galimybės: viena, ne tik gaminti, bet ir panaudoti atominės bombas prieš tai, kol rusai jos dar neturi. Antra, kontroliuoti atominę paslaptį susitarimais. Žiūrėdami į visą dalyką grubiai ir teisingai, mes turime arba griebtis preventyvinio karo artimiausioje ateityje arba turime ieškoti kelių ir už geležinės uždangos karinei sutarčiai su rusais sudaryti, nes jei mes nepradėsime karo užbėgdami priešui už akių ir jei nepasieksime susitarimo, mes galų gale turėsime visa naikinantį karą, kuris bus tiek pat netikras, kiek ir baisus.

Kadangi kelias, kuriuo trijų kraštų vyriausybės dabar eina, galų gale veda į karą, jos turi apsvarstyti tokio karo pobūdį prieš eidamos toliau. Rusai turi suprasti, kad mes galime juos užblokuoti ir iš oro sunaikinti jų svarbiausius pramonės centrus. Jie negali apsisaugoti nuo tolimo skridimo bombonešių su atominemis bombomis. Viskas, ką jie bedarytų Irane, Turkijoje ar Mėdžurijoje, jų apsigynimui nieko nepadės.

Iš antros pusės, nemažiau svarbu mums įsisamontinti, kad atominė bomba negali garantuoti pergalės ir net nežada jos. Yra tikra, kaip iš viso kas nors gali būti tikra karo moksle, kad juo didesnė valstybė, tuo ji mažiau pažeidžiama žaibiniu karu. Joks atominis bombardavimas Raudonosios Armijos negalės sunaikinti, jis galės sunaikinti tik pramonės įrengimus. Kaip rusai ginsis atominio puolimo atveju, yra savaime aišku. Jiems teks šturmu užimti Europos kontinentą ir priversti mus mesti atominės bombas į Lenkiją, Čekoslovakiją, Austriją, Šveicariją, Prancūziją, Belgiją, Olandiją ir Švediją. Juo daugiau mes grėsime sunaikinti Rusijos miestus, juo daugiau rusai stengsis įsitvirtinti Europos miestuose, kurių mes negalėsime sugriauti neišžudydami šimtų tukstančių mūsų pačių draugų.

Kur gi tada dėsio Britanija? Iš viso pasaulio valstybių vien Britanija yra labiausiai pažeidžiama atominių bombų. Ji yra idealus taikiny. Iš viso to išvada aiški: visi objektyviai apsvarstę karinį saugumo klausimą, neišvengiamai matome, jog politiniam susitarimui jokios realios galimybės nėra.

TRUMPOS ŽINIOS

- Naujorkas /New York Daily News/. „Trečiasis pasaulinis karas prasidėsias balandžio - gegužės mėnesį“, - rašo amerikiečių žurnalistas Danton Walker. Tas pats laikraštis praneša, jog abipus Peryngs Sasiauric - Sovietai Sibire, amerikiečiai Aleskoje - sparčiai stato įtvirtinimus.

- Münsterio katedroje iškilmingai palaidotas kardinolas grafas von Galenas. Laidotuviuose dalyvavo Berlyno kard. grafas von Preisingas, Westminsterio arkivyskupas Dr. Griffin, daug arkivyskupų ir vyskupų. Kėlnų arkivyskupas, atsišveikindamas pasakė: Velionis buvo drąsus išpažintojas, jis atvirai kovojo prieš nacius. Dėl to jis buvo vadinamas Münsterio liūtu. Jo

Jo šukis buvo: - nei pagyrimai nei gasdinimai neturi manęs paveikti. Velionies pamokslai buvo atviri ir drasūs. Jis drįso galingiesiems pasakyti teisybę.

- Berlynas. Sąjungininkų Kontrolės Taryba paskelbė pokarinės Vokietijos gamybos planą. Pagal jį ma iki 50-55 % prieškarinės gamybos. Tokiu būdu Vokietijos gyvenimo standartas kris apie 30 %, Karinė pramonė draudžiama. Metinė plieno gamybos pramonė sudarys 5,8 mil. tonų. Cheminė pramonė bus smarkiai apribota, o akmenų anglių gamyba padidinta. Tokiu būdu Vokietija daugiau nebegalės kariauti.

- Berlynas. Socialdemokratų Centrinis komitetas nutarė socialdemokratų ir komunistų susijungimo klausimą pateikti spresti partijos kongresui, kuris įvyks balandžio 19 dieną.

- Vašingtonas. Ketvirtadienį spaudos atstovams Trumanas pareiškė, kad jis pritaria Byrnes užimtajai pozicijai Saugumo Taryboje, kuri šiuo metu svarsto Iraną bylą. Jis nepritaria kitų baiminimuisi šiuo klausimu ir tiki, kad Gromyko netrukus grįšias į posėdžius.

Vašingtonas. Atominės Energijos Komitetas nutarė duoti kitiems kraštams davinius, kurie reikalingi atominės energijos tyrinėjimo darbams.

- Londonas. Į paklausimą žem. Rūmucse buvo pareikšta vokiečių karo belaisvių klausimu štai kas. Šiuo metu Anglijoje esa 225.000 vokiečių ir 115.000 italų karo belaisvių. Ženeyes konvencija numato visų karo belaisvių gražinimą tada, kai pasirašoma taikos sutartis. Kadangi su Vokietija taikos sutartis dar nėra pasirašyta, todėl ir karo belaisviai dar nepaleidžiami. 70-80 % karo belaisvių gauna laiškus iš savo artimųjų. Tik iš rusų zonos laiškus negali gauti. Belaisvių maitinimas ir darbas sąlygos esančios geros.

- Frankfurtas. Trijų vokiečių provincijų komitetas sekmadienį susirinko nepaprasto posėdžio ir svarstys pagalbos priemones, susijusias su maisto trūkumu.

MARGASIS MŪSŲ GYVENIMAS

- Kovo 27 d. BALP atstovas Dr. kun. Končius lankėsi pirmoje Münchene stovykloje ir padarė atitinkama pranešima. Be to, jis perdavė

Amerikos lietuvių sveikinimus ir linkėjimus.

- Kovo 29 d. pirmoje Münchene stovykloje prof. Dr. Maceina skaitė paskaitą tema „krikščioniškoji kultūra“, iškeldamas asmeninę vertę ir žmogaus laisvę, kaip esminį krikščioniškosios kultūros požymį. Tokiu būdu krikščioniškoji kultūra yra priešinga materialistinei kultūrai, kojos tyvū iš prievartos darbu. Paskaita klausytojus labai sudomino.

- Prof. Dr. Pr. Gudavičius nuoširdžiai dėkoja atsiminusiems jį 70 metų amžiaus sukakties proga, surengusiems gražų paminėjimą ir pareiškusiems sveikinimus bei linkėjimus. Ypatinga padėką reiškia stovyklos UNRROS direktorei Mrs Kurth ir tarnautojams, ligoninės personalui, stovyklos vadovui Berkoldui, LRK Müncheno Skyriaus ir Tremtinių Bendr. Müncheno Apygardos pirmininkui A. Kalvaičiui, Tremtinių Bendruomenės Müncheno Apylinkės Valdybos nariui J. Ignatoniui, prof. Dambrauskui, Švietimo Komisijos nariams, chorvedžiui Skriduliui ir vyrų chorui, skautams ir jų vadams, studentų atstovams ir visiems stovyklos gyventojams.

- Leipcigas. Pranešama, kad Sovietai netrukus Saksonijai pateiks 30.000 tonų medvilnės. Manoma, kad į Leipcigą muge, kuri įvyks gegužės 8-12 d.d., daug lankytojų atvyks iš vakarinių Vokietijos zonų. Tam reikalui Sovietų karinės įstaigos pažadėjo 24 traukinius.

- Montraalis. Kanados šnipų bylos tyrimas tęsiamas. Tardomas parlamento narys Fred Rose, kuris kaltinamas išdavęs Sovietų Sąjungai atominę paslaptį. Rose turėjęs tikslą išplėsti šnipų tinklą ir JAV valstybėse. Viena liudininkė patvirtino davusi kaltinamajam žinių apie tam tikras atominę paslaptį.